

Denna rapport är en sammanställning grundad på Utrikesdepartementets bedömningar. Rapporten gör inte anspråk på att ge en fullständig bild av läget för de mänskliga rättigheterna, demokrati och rättsstatens principer i landet. Information bör också sökas från andra källor.

PAKISTAN – Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer: situationen per den 31 december 2021

SAMMANFATTNING

Pakistan är en federal, islamisk, parlamentarisk republik med politisk pluralism. Lagstiftning och institutioner till skydd för mänskliga rättigheter finns och stärks kontinuerligt, men det finns allvarliga brister i tillämpningen. Provinsernas lagstiftande kompetenser bidrar till att situationen för mänskliga rättigheter varierar mycket inom landet.

Parlamentsvalet 2018 ledde till ett regeringskifte mellan två demokratiskt valda regeringar efter fullgjord mandatperiod, för andra gången i Pakistans historia. Sedan lång tid tillbaka är dock militärens inflytande över det politiska livet stort, och denna situation består. Offentliga institutioner är överlag svaga.

Kränkningar och övergrepp av mänskliga rättigheter begås av såväl statliga som icke-statliga aktörer och straffriheten är utbredd. Tortyr, påtvingade försvinnanden, utomrättsliga avrättningar och godtyckliga frihetsberövanden förekommer.

Pakistan är ett av världens farligaste länder för journalister och människorättsförsvarare, som utsätts för våld, hot och påtvingade försvinnanden. Medias utrymme fortsätter att minska. Både utländska icke-statliga organisationer och nationella civilsamhällesorganisationer får allt svårare att verka i landet.

Det finns en växande religiös fundamentalism, som påverkar åtnjutandet av mänskliga rättigheter negativt. Majoriteten av de som åtalas och döms under Pakistans så kallade blasfemilag är sunni- och shiamuslimer, men ahmadiyyier, kristna och hinduer är överrepresenterade. Även journalister och människorättsförsvarare åtalas. Diskrimineringen av ahmadiyyier är institutionaliserad, med utbrett våld, som till viss del tolereras av staten.

Pakistan är ett av världens minst jämställda länder och kvinnors åtnjutande av mänskliga rättigheter åsidosätts genomgående. Trots ny lagstiftning är våld och sexuella övergrepp mot kvinnor vanligt förekommande och präglas av straffrihet och underrapportering. Hedersrelaterat våld, handel med kvinnor samt bortgifte av minderåriga är inslag i den patriarkala struktur som genomsyrar stora delar av samhället, särskilt på landsbygden. En rad lagar och sedvänjor diskriminerar mot kvinnor och flickor, bland annat i arvs- och familjerättsliga frågor.

Pakistan tillämpar dödsstraff. Sedan slutet av 2019 föreligger dock ett inofficiellt moratorium och ingen person har avrättats sedan dess.

Rättsväsendet präglas av korruption, ineffektivitet och kapacitetsbrist. Allmänhetens förtroende för rättsväsendet är lågt och informell rättsskipning är vanligt. Högsta domstolen har dock stärkt sin makt och roll, också i försvaret av mänskliga rättigheter och ibland i strid med militärens intressen. Personer som lever i fattigdom, särskilt kvinnor, barn och personer som tillhör minoriteter, har genomgående små möjligheter att hävda sina rättigheter.

Fattigdomen är utbredd, framförallt på landsbygden. En stor del av befolkningen har bristande tillgång till sjukvård, utbildning och rent vatten. Kvinnor, barn och personer med funktionsnedsättning är särskilt utsatta. Nära hälften av barnen hämmas i växten på grund av näringsbrist och andelen barn som inte går i skolan är näst högst i världen. Läskunnigheten är särskilt låg för kvinnor på landsbygden.

Det finns allvarliga brister i respekten för arbetstagares rättigheter. Tvångsarbete och barnarbete är vanligt förekommande.

Samkönade sexuella handlingar är olagliga och straffbara med fängelse, även om relativt få åtalas. Hbtqi-personer utsätts för regelmässig och omfattande diskriminering.

II. RÄTTSSTATENS PRINCIPER

Grundlagen garanterar alla medborgare rätten till prövning i en opartisk domstol och likhet inför lagen. I verkligheten åsidosätts dessa rättigheter ofta. Kvinnor, barn, flyktingar och personer som tillhör minoriteter, särskilt afghanska flyktingar och minoritetsgruppen ahmadiyyier, har generellt sämre möjligheter att hävda sina rättigheter och sämre tillgång till rättsväsendet.

Pakistan rankas på plats 130 av 139 granskade stater i World Justice Projects senaste rättsstatsindex. Offentliga institutioner har överlag bristande beslutskapacitet, oberoende och resurser. Högsta domstolen har dock stärkt sin makt och roll, också i försvaret av mänskliga rättigheter. Högsta domstolen har i flera avgöranden gått emot militära intressen till exempel gällande behandlingen av pashtunrörelsen och beträffande den så kallade auratmarschen som går av stapeln på den internationella kvinnodagen.

Pakistan rankades på plats 140 av 180 granskade stater i Transparency Internationals index över upplevd korruption år 2021 och har därmed fallit 23 placeringar sedan 2018. Korruption är vanligt förekommande inom polis, rättsväsende och offentlig förvaltning. Svag insyn och reglering bidrar till nepotism, förskingring och oegentligheter vid upphandlingar. I näringslivet rapporteras om mutor för att slippa skatter och tullar eller för att få markrättigheter och tillstånd från myndigheter och andra organ. Myndigheter och lagar mot korruption stärks, men tillämpningen tycks ofta vara selektiv och politisk.

Parallellt med det sekulära rättsväsendet finns en självständig federal sharia-domstol. Domstolen dömer främst inom familjerätt och muslimska så kallade moralbrott, och har viss rätt att upphäva lagar som anses strida mot islam. Det statliga rådet för islamsk ideologi har stort inflytande över lagförslag, speciellt de som rör jämställdhet. De religiösa *hudood*-lagarna från 1979 straffbelägger bland annat äktenskapsbrott och är särskilt

diskriminerande mot kvinnor och personer som tillhör minoriteter. Enligt lagen kan äktenskapsbrott medföra dödsstraff genom stening, men detta har aldrig verkställts. Straffen omvandlas i regel till fängelse.

På stora delar av landsbygden tillämpas ett godtyckligt och informellt rättssystem baserat på stamtraditioner, i synnerhet i de tidigare federalt administrerade stamområdena (FATA). Grundlagsreglerade rättigheter är sedan 2018 även tillämpliga i FATA, sedan området formellt blivit en del av delstaten Khyber Pakhtunkhwa, men byråd (*jirgor*) med manliga stamledare ansvarar i praktiken alltjämt för rättsskipningen i dessa områden. Bland straffen som utdöms återfinns spöstraff, stympning och avrättning. Kvinnor används ibland som betalning i dispyter. Då rätten till hämnd anses vara tradition verkställs straffen ofta av offrets familj. I rurala Punjab och Sindh hålls liknande byråd (*panchayat*). Provinsdomstolarna har förbjudit sådan informell och godtycklig rättsskipning, men förbuden efterlevs inte.

Myndighetsbeslut kan bland annat överklagas till den federala ombudsmannen eller dess provinsiella grenar. I den mån kränkningar och övergrepp av mänskliga rättigheter anmäls sker det oftast genom civilsamhällesorganisationer. Pakistans kommission för mänskliga rättigheter spelar en viktig roll i samhällsdebatten, trots ett relativt svagt mandat och små resurser.

Rättssäkerhet

Rättsväsendet präglas av låg kapacitet och ineffektivitet. Handläggningstiderna är långa och kan, särskilt i tvistemål, ibland uppgå till flera decennier. Knappt två miljoner mål väntar på prövning, varav nästan 50 000 är domar som överklagats till Högsta domstolen. Enligt kommissionen för mänskliga rättigheter förekommer det att personer sitter häktade under längre tid än maxstraffen för de brott de anklagas för.

Överlag respekteras inte principen om att en misstänkt ska betraktas som oskyldig till dess motsatsen bevisats. Rätten till försvarare är begränsad och majoriteten av de anklagade saknar tillgång till juridiskt biträde, som är kostsamt. Inflytelserika personer kan undgå straff genom mutor men kvinnor, barn, personer som lever i fattigdom eller tillhör minoriteter har sämre tillgång till rättvisa.

De militärdomstolar som upprättades 2015 för att pröva mål där civila misstänktes för terrorism lades ner i mars 2019.

Straffrihet och ansvarsutkrävande

Bristerna i rättsväsendet bidrar till lågt ansvarsutkrävande, inklusive för brott som utförs av statliga aktörer. Media rapporterar regelbundet om grova polisövergrepp såsom tortyr och utomrättsliga avrättningar. Dessa leder sällan till någon rättslig påföljd. Disciplinstraff kan förekomma, men få poliser lagförs. Militären har en separat rättsordning för brott och förseelser. I samband med militära övergrepp är det sällan någon som öppet ställs till svars. Påtvingade försvinnanden är inte kriminaliserade.

Vid brott med religiösa eller traditionella förtecken, såsom hedersvåld eller andra övergrepp mot kvinnor, finns en tendens att undvika lagföring för att inte dra ytterligare uppmärksamhet till berörda familjer.

Diskriminering gör att brott mot personer som tillhör minoriteter sällan anmäls eller lagförs. Brottsoffer som tillhör en minoritet tillmäts ofta inte samma trovärdighet som brottsoffer från den övriga befolkningen.

Till följd av den utbredda straffriheten och korrruptionen är förtroendet för polisen och rättsväsendet lågt. Många vänder sig istället till informell eller islamisk rättsskipning om vedergällning och blodspengar.

III. DEMOKRATI

De politiska rättigheterna och de politiska institutionerna

Pakistan är en federal, islamisk, parlamentarisk republik med politisk pluralism. Det federala systemet består av de fyra provinserna Punjab, Sindh, Baluchistan samt Khyber Pakhtunkhwa, som sedan 2018 även inkluderar de tidigare FATA och huvudstadsområdet Islamabad. Självstyrande Gilgit-Baltistan och Pakistan-administrerade Kashmir förvaltas av Pakistan men omfattas inte av grundlagen. Statschef är presidenten, som främst har ceremoniell makt och utses av ett valkollegium. Parlamentet, som består av nationalförsamlingen och senaten, är det högsta lagstiftande organet. Nationalförsamlingen har 342 ledamöter och väljs vart femte år. 60 av nationalförsamlingens platser är reserverade för kvinnor och tio platser är reserverade för personer som

tillhör minoriteter. Hälften av senatens 100 platser, utses vart tredje år av provinsförsamlingarna. 17 platser i senaten är reserverade för kvinnor och fyra för personer som tillhör minoriteter.

Premiärministern är regeringschef och utses av parlamentet. Parlamentsvalet 2018 vanns av Imran Khan och hans parti Pakistans rörelse för rättvisa (PTI). Valet innebar valtekniska framsteg och Pakistans andra fredliga maktöverlämning från en folkvald regering till en annan efter fullgjord mandatperiod. En reform 2017 stärkte vallagen och valmyndigheten. Valet 2018 anses ha varit fritt från utbredd fusk, trots protester mot rösträkningen. Internationella observatörer, såsom EU:s valobservatörsmmission, noterade dock att militärens roll, medias självzensur och rättsprocesserna mot personer från det tidigare regeringspartiet inverkade på valprocessen. Väljare och politiker från minoriteten Ahmadiyya tvingas fortfarande registrera sig på separata röstlängder respektive kandidatlistor för icke-muslimer trots att många betraktar sig själva som muslimer. Valrörelsen och valförberedelserna kantades av flera terrordåd.

Nya kvoter för kvinnliga kandidater på partiernas vallistor (minst fem procent) följdes överlag, men ledde inte till någon uppföljning där så inte skedde. Partierna tenderar att nominera kvinnor till distrikt som inte kan vinnas och av det historiskt höga antalet kvinnliga kandidater blev endast åtta, en färre än 2013, direktvalda till nationalförsamlingen.

Valdeltagandet var totalt 52 procent och 47 procent för kvinnor enligt *Free And Fair Election Network*. Kvinnors möjlighet att få nationella identitetskort, ett krav för rösträtt, begränsas av patriarkala uppfattningar och praktiska hinder. Röstlängden ökade med 20 miljoner personer jämfört med 2013, men alltjämt har tolv miljoner fler män än kvinnor rösträtt. Kvinnor är underrepresenterade i den federala regeringen och i samtliga provinsregeringar.

Trots demokratins återinförande har militären och säkerhetstjänsterna fortsatt stort inflytande, och står till viss del utanför de civila och demokratiska institutionernas översyn. Detta gäller i synnerhet inom utrikes- och säkerhetspolitiken, inklusive relationen till grannländerna Afghanistan, Indien och Kina, men även på andra områden. Det är tydligt

att en god relation till militären är viktig för de större politiska partiernas möjlighet att verka. Militären är även en växande ekonomisk aktör.

Det civila samhällets utrymme

Pakistans civilsamhälle är aktivt inom en rad sektorer, men dess utrymme fortsätter att minska. Lagar och regelverk gör det svårt för nationella civilsamhällesorganisationer att erhålla finansiellt stöd och för internationella icke-statliga organisationer (INGO:s) att få tillstånd för sin verksamhet. Det har resulterat i att ett stort antal INGO:s inte kan verka i Pakistan. De som är på plats, INGO:s såväl som nationella civilsamhällesorganisationer, rapporterar om ökande svårigheter att genomföra sin verksamhet. Sedan den nuvarande regeringen tillträdde har många civilsamhällesorganisationer tvingats stänga ned. Myndigheternas misstänksamhet är särskilt stor mot civilsamhällesorganisationer som arbetar med mänskliga rättigheter.

Människorättsförsvarare utsätts för hot, våld och trakasserier från pakistanska staten, inklusive från militär och säkerhetstjänst. Straffriheten är utbredd för dessa brott. Civilsamhällesorganisationer som fokuserar på militärens aktivitet i Baluchistan och stamområdena är särskilt utsatta. Överlag riskerar de som kritiserar militären att utsättas för olika repressalier. Angreppen mot pashtunrörelsen, som arbetar mot diskriminering av pashtuner, har fortsatt och inbegriper påtvingade försvinnanden.

IV. MEDBORGERLIGA OCH POLITISKA RÄTTIGHETER

Respekt för rätten till liv, kroppslig integritet och förbud mot tortyr

Efter att säkerhetsläget förbättrats under flera år har trenden nu vänt. I slutet av 2021 har antalet terrorrelaterade dödsfall ökat. Det är ett resultat av utvecklingen i Afghanistan och dess effekt på terroristorganisationer i Pakistan.

Trovärdiga rapporter vittnar fortsatt om omfattande övergrepp utan ansvarsutkrävande i samband med militärens och säkerhetsstyrkornas insatser mot misstänkta terrorister och militanta grupper, särskilt i Baluchistan och i gränsområdena till Afghanistan. Det rapporteras

återkommande om utomrättsliga avrättningar i samband med polisens insatser mot misstänkta terrorister.

Tortyr är förbjudet enligt grundlagen, men begreppet är inte tillräckligt väl definierat och inte heller straffbelagt i lag. I juli 2021 röstade senaten enhälligt för ett lagförslag som förbjuder tortyr. Om lagen röstas igenom av nationalförsamlingen är det första gången som Pakistan stiftar en lag som straffbelägger tortyr i den vidare mening som konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning (CAT) förespråkar.

Antiterrorlagen stärker möjligheten att använda erkännanden avlagda under förhör som bevis i domstolsprocesser. Enligt Pakistans kommission för mänskliga rättigheter (HRCP) och Justice Project Pakistan (JPP) använder polisen systematiskt och med full straffrihet tortyr för att utverka erkännanden. Detta bidrar till att många oskyldiga döms. Fängelserna präglas av överbeläggning och undermålig sanitet, sjukvård, kost och säkerhet.

Pakistan är ett ursprungs-, transit- och destinationsland för människohandel, särskilt för tvångsarbete inom jordbrukssektorn och i privata hushåll, samt för sexuella ändamål. Ett stort antal offer antas leva under slavliknande förhållanden, främst i Sindh och södra Punjab. Officiell och uppdaterad statistik saknas, men enligt *Global Slavery Index 2018* lever över tre miljoner människor i så kallat modernt slaveri i Pakistan, vilket är bland de högsta siffrorna i världen. Personer som tillhör minoriteter och kvinnor och barn på landsbygden utgör majoriteten av de som faller offer för människohandel.

Dödsstraff

Dödsstraff genom hängning finns på straffskalan för minst 27 brott, däribland terrorism, mord, hädelse, våldtäkt, äktenskapsbrott samt drog- och vapensmuggling. Sedan slutet av 2019 föreligger ett inofficiellt moratorium och ingen person har avrättats sedan dess. Högsta domstolen beslutade 2021 i ett historiskt domslut att förbjuda avrättningar av allvarligt psykiskt sjuka personer. Samtidigt frikände Högsta domstolen Kanizian Bibi och Imdad Ali, två personer med schizofreni som tillbringat 30 respektive 18 år i fängelse.

Högsta domstolen har också upphävt hundratals dödsdomar med hänvisning till brister i åtal eller bevisning. Rättsväsendets brister gör att det är stor risk att oskyldiga döms, och många har suttit fängslade i flera år innan deras dödsstraff upphävts. Lägre domstolar tenderar att summariskt utdöma dödsstraff av anledningar som korruption, hot, påtryckningar eller resurs- och kapacitetsbrist.

Trots att lagen förbjuder dödsstraff för minderåriga har avrättningar av personer som gripits innan de fyllt 18 år förekommit, enligt JPP. I juni 2020 kom ett viktigt avgörande från appellationsdomstolen i Lahore som omvandlade ett dödsstraff till livstids fängelse för en person som var 17 år när han begick brottet som han dömts för. Domstolen konstaterade att både internationell rätt och nationell lagstiftning tydligt förbjuder dödsstraff för gärningsmän under 18 år.

Rätten till frihet och personlig säkerhet

Påtvingade försvinnanden är inte kriminaliserade. Ett lagförslag som syftar till att förbjuda påtvingade försvinnanden godkändes dock av nationalförsamlingen i slutet på 2021, och ska tas upp i senaten. Påtvingade försvinnanden är vanligt förekommande, särskilt i Baluchistan och stamområdena, men har de senaste åren förekommit även i storstäderna. Offren förefaller främst vara personer misstänkta för terrorism, men även journalister och människorättsförsvarare drabbas. Enligt trovärdiga uppgifter ligger såväl militanta grupper som militär och säkerhetstjänst bakom försvinnandena. Sedan 2011 har myndigheter tagit emot drygt 8200 anmälningar om försvunna personer och över 2100 av dessa fall inte har klarats upp. Civilsamhällets siffror är högre.

I november 2019 blev människorättsförsvararen Idris Khattak utsatt för ett påtvingat försvinnande i Khyber Pakhtunkhwa. I juni 2020 bekräftade Försvarsdepartementet att han hölls i statligt förvar. Idris Khattak dömdes till ett fjortonårigt fängelsestraff för spionage av en militärdomstol och överklagade domen till appellationsdomstolen i Peshawar som avslog överklagandet i januari 2021.

Grundlagen förbjuder godtyckliga frihetsberövanden. De som misstänks för brott mot nationell säkerhet kan dock frihetsberövas i upp till tre månader utan åtal eller tillgång till advokat. Genom särskilda dekret har militären bedrivit så kallade interneringscenter för misstänkta terrorister i de tidigare federalt administrerade stamområdena (FATA).

Restriktioner finns för in- och utrikesresor. Inom landet tillämpas tidvis reseförbud för vissa regioner. Eftersökta personer kan utan domstolsbeslut uppföras på en särskild utresekontrollista, en åtgärd som allt oftare tycks användas mot regimkritiker eller politiska motståndare. Personer som står på listan kan vända sig till domstolen för att överklaga. Offentliganställda måste ansöka om tillstånd för utrikesresor.

Yttrande-, press- och informationsfrihet, inklusive på internet

Yttrande- och pressfriheten skyddas av grundlagen men med breda undantag med hänvisning till bland annat moral, religion, allmän ordning och nationell säkerhet. Det finns domstolsavgöranden som tolkat grundlagens begränsningar av yttrandefriheten som ett förbud mot att uttrycka kritik mot militären och rättsväsendet.

Det finns ett antal relativt oberoende medier, inklusive privata tv- och radiokanaler. Debatten i tidningarna är livlig och kritik mot regeringen kan framföras. Självcensuren inom media är dock utbredd och ökar, bland annat på grund av våld, hot och repressalier, enligt studier från bland andra *Media Matters for Democracy Pakistan*. Detta präglar särskilt debatten om nationell säkerhet, militärens roll samt religion. Möjligheten till oberoende rapportering från Baluchistan är högst begränsad.

Pakistan rankas som nummer 157 av 180 granskade stater i Reportrar Utan Gränsers senaste pressfrihetsindex och som ett av världens farligaste länder för journalister. Även i denna ranking har man fallit sedan 2018.

Inskränkningarna i mediefriheten blir alltmer omfattande och har ökat sedan den nuvarande regeringen tillträdde. Flera nya lagförslag har lagts fram. Bland annat har inrättandet av en ny medieutvecklingsmyndighet, *Pakistan Media Development Authority*, föreslagits. Förslagen har kritiserats brett för att underlätta censur och innebära drakoniska inskränkningar i mediefriheten.

Mediearbetare och journalister utsätts allt oftare för våld, bortföranden, övervakning, hot och andra påtryckningar. Enligt trovärdiga källor såsom *Committee to Protect Journalists* ligger såväl militanta grupper som militär och säkerhetstjänst bakom sådana övergrepp. Flera kvinnliga journalister har rapporterat att de utsatts för omfattande trakasserier med hot om våld på sociala medier. Enligt *Council of Pakistan Newspaper Editors* rapporter om mediefrihet dödades minst fem journalister 2020 och minst tio journalister 2021. Regering och myndigheter vidtar inte tillräckliga åtgärder för att säkerställa ansvarsutkrävande. I slutet av 2021 antogs en lag som ska skydda journalister och andra yrkesverksamma inom medierna. Lagen ålägger regeringen att säkerställa att antiterrorlagen, och andra lagar som syftar till att stärka den nationella säkerheten, inte används godtyckligt för att hindra journalistiskt arbete. *International Press Institute* har välkomnat lagen som en viktig milstolpe. Det återstår att se hur den kommer att implementeras.

Freedom Houses rapport för 2021 bedömer Pakistans internet som icke-fritt. Cyberbrottslagen ger myndigheterna möjlighet att censurera och övervaka internet. Tusentals hemsidor som anses vara stötande, hädiska eller uppvigande till våld eller politisk separatism blockeras. Sociala medier såsom Facebook och Twitter stängs, liksom mobilnäten, tidvis ned under religiösa högtider och protester med hänvisning till allmän ordning. Journalister och aktivister som är aktiva på sociala medier utsätts i ökad omfattning för påtvingade försvinnanden. Enligt Freedom House har knappt 50 procent av befolkningen tillgång till bredband och knappt 50 procent tillgång till internet via mobiltelefonen.

Myndigheten för översyn av elektroniska medier har rätt att kontrollera nyhetsinnehållet och bötfälla tv-kanaler. Regeringen kontrollerar landets två största massmedieföretag Pakistan Television Corporation och Pakistan Broadcasting Corporation, vilket avspeglas i deras sändningar.

Under 2021 blockerade myndigheter vid flera tillfällen kabeloperatörer och tv-kanaler som sändt program som kritiserat myndigheter och rättsväsendet.

Den så kallade blasfemilagen föreskriver dödsstraff eller livstids fängelse för hädelse eller smädande av heliga muslimska personer eller koranen. Rättssäkerheten vid tillämpningen av lagen är mycket bristfällig och det händer att lagen missbrukas vid person- och egendomstvister som ett påtryckningsmedel eller för att hota personer som tillhör minoriteter och journalister. Personer som tillhör religiösa minoriteter är överrepresenterade bland de som åtalas eller döms under blasfemilagen, men även journalister och människorättsförsvarare har åtalats. Antalet personer som anklagats för blasfemi har ökat de senaste åren.

Informationsfriheten skyddas i grundlagen med vissa undantag. Federal och provinsiallagstiftning har antagits på området de senaste åren och finns nu i samtliga provinser.

Rätten till mötes- och föreningsfrihet

Mötes- och föreningsfriheten skyddas i grundlagen, med vissa begränsningar med hänvisning till bland annat moral och allmän ordning. Demonstrationer är dock vanligt förekommande i Pakistan. Våldsamheter och polisvåld förekommer, särskilt under radikala gruppers protester.

Abmadiyyier stoppas ofta från att hålla offentliga möten. Fackliga organisationers rätt att verka och organisera sig begränsas på olika sätt. Pakistan har ett rikt civilsamhälle. De senaste åren har dock hårdare registreringskrav införts för organisationer som får utländskt stöd och för INGO:s, vilket även begränsar deras verksamhetsområden och rörelsefrihet i delar av landet.

Religions- och övertygelsefrihet

Religionsfriheten är grundlagsskyddad. Samtidigt är islam statsreligion och landets lagstiftning måste enligt grundlagen vara förenlig med sharia. Inflytandet från fundamentalistiska, i synnerhet sunnimuslimska, strömningar bidrar till omfattande intolerans och diskriminering mot personer som tillhör religiösa minoriteter, liksom mot muslimer som inte

anses vara tillräckligt renläriga. Även liberala och sekulära personer utsätts. Terrorattentat riktade mot religiösa platser förekommer.

I slutet av 2021 torterades en man från Sri Lanka, som var chef för en klädfabrik i Sialkot, till döds av sina anställda efter att han tagit bort TLP-propaganda (TLP är den politiska grenen av den pakistanska talibanrörelsen) från fabrikslokalen. Fallet har fått stor medial uppmärksamhet, och har tolkats som ett exempel på ökande religiös fundamentalism.

Det är inte förbjudet enligt lag att konvertera från islam, men muslimer som avsäger sig sin tro riskerar att utsättas för social uteslutning och våld. Det är förbjudet att försöka omvända muslimer. Det förekommer att hinduiska kvinnor och flickor tvångskonverteras till islam och gifts bort mot sin vilja. Detta drabbar även kristna, som är särskilt utsatta för extremistiskt våld.

Abmadiyyier definieras i grundlagen som icke-muslimer trots att de ser sig som muslimer. Diskriminerande lagar gör det i praktiken olagligt för *abmadiyyier* att utöva sin religion. De tvingas att avsäga sig sin religionstillhörighet eller definiera sig som icke-muslimer i id-handlingar. De tillåts inte utöva muslimska ritualer, göra pilgrimsresor eller begravas på muslimska begravningsplatser. Flera av samfundets moskéer och egendomar har förseglats, förstörts eller konfiskerats. Radikala ledare agiterar öppet mot *abmadiyyier*.

V. EKONOMISKA, SOCIALA OCH KULTURELLA RÄTTIGHETER

Rätten till arbete, rättvisa arbetsvillkor och relaterade frågor

Pakistan har ratificerat Internationella arbetsorganisationens (ILO) åtta centrala konventioner. Den arbetsrättsliga lagstiftningen varierar stort mellan provinserna, där främst Sindh gjort vissa framsteg. Det saknas ofta ramverk för att tillämpa befintliga lagar och bötfälla överträdelser.

Enligt den internationella fackliga samarbetsorganisationen ITUC är Pakistan ett av de värsta länderna i världen att arbeta i. Arbetstagare bedöms i praktiken inte ha några garanterade rättigheter. De flesta saknar anställningskontrakt. Enligt HRCP är högst tre procent av arbetskraften

fackligt anslutna. Många arbetstagare har inte rätt att organisera sig fackligt då de arbetar i den inofficiella sektorn eller i offentliga yrken där detta förbjuds. Hot och våld mot fackliga ledare förekommer. Arbetslösheten bedöms vara cirka fem procent. Minimilönen är 20 000 rupier (ungefär 1 000 SEK) per månad.

Grundlagen förbjuder anställning av barn under 14 år. På federal nivå och i Baluchistan saknas lagar mot tungt och riskfyllt arbete för minderåriga. Enligt kommissionen för mänskliga rättigheter finns det miljontals barnarbetare i landet, bland annat i tegelindustrin. Det är vanligt att fattiga barn från landsbygden arbetar hos rika familjer i städerna.

Pakistan har aldrig genomfört någon stor landreform och feodala strukturer lever i viss mån kvar på landsbygden. Lantarbetare befinner sig ofta i en mycket utsatt position i relation till landägare. I delar av rurala Pakistan lever lantarbetare och deras familjer under förhållanden som påminner om livegenskap.

Kvinnor och personer som tillhör minoriteter diskrimineras på arbetsmarknaden. Myndigheter måste anställa minst tio procent kvinnor och fem procent personer med minoritetsbakgrund, men detta efterlevs oftast inte. Enligt Världsbanken förvärvsarbetar 26 procent av alla kvinnor i arbetsför ålder, jämfört med 85 procent av alla män. Enligt ILO är majoriteten av Pakistans miljontals hushållsarbetare kvinnor med undermåliga löner och villkor. Sindh och Punjab har gett visst arbetsrättsligt skydd till denna stora informella yrkesgrupp.

Lagen mot arbetsrelaterade trakasserier brister och dess ombudsmannakontor saknar resurser. Lagar om arbetstagares skydd och hälsa saknas i flera provinser. Säkerheten på arbetsplatser är överlag dålig, särskilt i industrier som gruvnäringen, där dödsolyckor sker varje år. Statliga inspektioner brister i kapacitet.

Rätten till bästa uppnåeliga fysiska och mentala hälsa

Trots vissa satsningar präglas hälsovården överlag av svag infrastruktur. Tillgången till sjukhus och kliniker är dålig, särskilt på landsbygden, och standarden är låg. Sjukvård av god kvalitet är främst förbehållen städernas

över- och medelklass som har råd att vända sig till privata vårdalternativ. Bristerna i sjukvården blev extra tydliga under pandemin.

Den nuvarande regeringen har haft sjukvården som ett av sina prioriterade områden. Under slutet av 2020 lanserades det så kallade Sehat Sahulat programmet som erbjuder de allra fattigaste en sjukvårdsförsäkring som ger rätt till vård på flera sjukhus. Planen är att successivt inkludera fler personer i programmet för att till slut kunna erbjuda medicinsk vård till alla som behöver det. En förutsättning är att provinserna följer efter då de är ansvariga för sjukvården i sina respektive regioner. Khyber Pakhtunkhwa och Punjab har hittills infört programmet.

Medellivslängden är 69 år för kvinnor och 67 år för män. Enligt Unicef är 44 procent av alla barn under fem år tillväxthämmade på grund av näringsbrist, vilket är den näst högsta siffran i världen. Problemen med undernäring är värst i de fattigaste och mest våldsdrabbade områdena av landet såsom Baluchistan, rura Sindh och delar av Khyber Pakhtunkhwa, inklusive tidigare FATA.

Pakistan är ett av två länder där polio är endemisk, trots stora vaccinationskampanjer och en minskning av antalet fall under de senaste åren. Sedan januari 2021 har inte något nytt fall av polio rapporterats i landet. Smittsamma sjukdomar som tuberkulos, mässling, hepatit B och C utgör alltjämt problem. Enligt Aids datahub var cirka 200 000 pakistanier hiv-positiva år 2021, en ökning med drygt 30 procent sedan 2018. Ökningen förklaras delvis med stigmatisering och okunskap.

Enligt *UN Women* har majoriteten av alla kvinnor och flickor små möjligheter till inflytande över sin hälsa och sjukvård, särskilt på landsbygden. Tillgången till sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter är bristfällig. Abort är med få undantag olagligt i Pakistan och kan leda till fängelse. Bestämmelserna om abort i lagen är dock vaga och undantagen för när abort får genomföras lämnar stort utrymme för tolkning. En abort får till exempel genomföras om det finns en fara för kvinnans hälsa eller "om det annars kan anses nödvändigt". Det är vanligt att sjukhus vägrar att utföra aborter och många kvinnor tvingas vända sig till informella kliniker och metoder med bristande säkerhet och sanitet.

Mödradödligheten är mycket hög: 186 per 100 000 födslar enligt den senaste *Pakistan Maternal Mortality Survey*. Barnadödligheten 54 per 1 000 levande födda barn enligt Unicef.

Trots förbättringar på området rapporterar WHO att endast 36 procent av befolkningen har tillgång till rent vatten, vilket bidrar till undernäring och sjukdomar. Luftkvaliteten uppmäter hälsoskadliga i nivåer i majoriteten av landets städer.

Rätten till utbildning

Enligt grundlagen är grundskola obligatorisk och kostnadsfri för alla barn mellan 5–16 år. I praktiken implementeras inte detta i provinserna genom lagstiftning eller budgetsatsningar. Enligt Unicef är cirka 10,7 miljoner pojkar och 8,6 miljoner flickor inskrivna i lågstadiet. Fem miljoner barn blir aldrig inskrivna i skolan. Drygt 25 procent av alla barn skrivs in i mellanstadiet. Inskrivningsgraden ökar så sakteliga, men Pakistan har alltjämt 23 miljoner barn utanför skolväsendet, näst flest i världen.

Tillgången till utbildning varierar stort mellan könen samt mellan stad och landsbygd. Läskunnigheten bland personer över 15 år är 58 procent, enligt Världsbanken. Uppdelat på kön är 46 procent av alla kvinnor och 69 procent av alla män läskunniga. Det finns stora skillnader mellan stad och landsbygd. I Baluchistan är bristen på skolor stor och de som finns saknar oftast en skolbyggnad eller utbildade lärare. Majoriteten av Sindh's offentliga skolor har ingen el, toaletter eller rinnande vatten. Utbildade kvinnliga lärare saknas ofta i områden där könsblandad undervisning inte är kulturellt accepterad, i synnerhet i delar av Khyber Pakhtunkhwa och tidigare FATA, vilket allvarligt påverkar flickors rätt till utbildning. Det har förekommit att extremister med våld och hot försökt stoppa utbildning av flickor och kvinnor i vissa av dessa områden.

Läromedlen och undervisningen i offentliga skolor kritiseras bland annat för att betona islam på bekostnad av minoritetsreligioner och för att innehålla ett fientligt historiskt narrativ mot framförallt Indien. Privata skolor ökar i antal och håller överlag bättre kvalitet. Det är främst överklassen och den övre medelklassen som har råd att betala för god utbildning. Många som lever i fattigdom skriver in sina barn i koranskolor (*madrassas*), som ger gratis kost och logi och oftast lär ut den

konservativa *deobandi*-grenen av islam. En del koranskolor är fundamentalistiska och har extremistiska kopplingar. Försök att reformera madrassa-väsendet, som omfattar mellan 20 000–40 000 koranskolor och cirka två miljoner barn, har till största del misslyckats.

Det finns sedan 2021 en ny nationell läroplan vars syfte uppges vara att minska de stora skillnaderna mellan landets skolor och höja kvaliteten på utbildningen. I praktiken innebär den nya nationella läroplanen att mer undervisning övergår från engelska till urdu samt att de religiösa inslagen får ännu större utrymme i undervisningen.

Rätten till en tillfredsställande levnadsstandard och social trygghet

Pakistan rankades som 154 av 189 länder i UNDP:s index över mänsklig utveckling 2020. Fattigdomen har ökat de senaste åren. Under pandemin förlorade hälften av den arbetande befolkningen antingen sitt jobb eller drabbades av förlorad inkomst. Enligt Världsbanken lever 5,4 procent av befolkningen på mindre än 1,90 USD per dag. Cirka 22 procent av befolkningen lever under den inhemska fattigdomsgränsen, som utgår från möjligheten att införskaffa ett visst antal kalorier och basförnödenheter.

Fattigdomen varierar inom landet, och är mest utbredd i Baluchistan, Sindh, Khyber Pakhtunkhwa och tidigare FATA. Kvinnor och barn är särskilt utsatta. På landsbygden har majoriteten av husen jordgolv och knappt hälften av invånarna har tillgång till en toalett. Återkommande klimatrelaterade katastrofer, som översvämningar och torka, drabbar främst landsbygden och bidrar till urbanisering och växande slumliknande stadsdelar.

Trots förbättringar kvarstår problem med energiförsörjning, med regelbundna strömavbrott i delar av landet. Pakistanska hushåll spenderar en stor andel av sin inkomst på mat. Höjda priser på livsmedel och energi skapar problem för personer som lever i fattigdom och för den lägre medelklassen.

VI. RÄTTEN ATT INTE UTSÄTTAS FÖR DISKRIMINERING

Kvinnors åtnjutande av de mänskliga rättigheterna

Pakistan rankas som ett av världens minst jämställda länder. Landet placerade sig på plats 153 av 156 länder i *World Economic Forums* jämställdhetsindex 2021. Enligt grundlagen är kvinnor och män lika inför lagen. Trots detta finns flera lagar som diskriminerar kvinnor, ofta med hänvisning till religion, och som begränsar kvinnors åtnjutande av mänskliga rättigheter. Exempel är *hudoon*-lagarna om äktenskapsbrott och lagen som förbjuder medborgarskap för utländska män som gifter sig med pakistanska kvinnor. En kvinnas vittnesmål värderas i vissa fall som hälften av en mans.

Enligt grundlagen har kvinnor rätt att äga och arva egendom, men i praktiken berövas kvinnor ofta dessa rättigheter. I augusti 2021 konstaterade Högsta domstolen att staten, trots upprepade uppmaningar, underlåtit att vidta nödvändiga åtgärder för att skydda kvinnors och flickors arvsrätt. En federal lag för verkställighet av kvinnors äganderätt antogs 2021 och har sedan antagits i samtliga provinser. Den kan, om den implementeras väl, stärka kvinnors arvsrätt.

Patriarkala och religiöst konservativa uppfattningar genomsyrar stora delar av samhället och begränsar kvinnors möjligheter att åtnjuta sina mänskliga rättigheter. Könssstereotypa normer där kvinnor förväntas ta allt ansvar för hem, barn och äldre släktingar bidrar till att kvinnor har lägre utbildning samt ett lägre socialt, politiskt och ekonomiskt deltagande. Stamtraditioner och inflytande från fundamentalistiska grupper bidrar till synnerligen låg jämställdhet i Baluchistan, Khyber Pakhtunkhwa och tidigare FATA. Kvinnor och flickor säljs eller ges ibland bort i stamdispyter. Kvinnor och flickor drabbas hårt av den fattigdom och underutveckling som ofta präglar landsbygden.

Övergrepp mot kvinnor och flickor är mycket utbredda och stigmatiserande för offren. Media rapporterar ofta om könsbaserat våld, kidnappningar, våldtäkter, syraattacker, stympningar, brännskador och sexuella trakasserier. Årligen rapporteras runt 1 000 hedersrelaterade mord trots stärkt lagstiftning mot detta. Mörkertalen är stora och straffriheten utbredd. Nya lagar tillämpas sällan. Centra och hjälplinjer

för kvinnor och flickor upprättas men fler statliga stödfunktioner behövs. Såväl rättsväsendet som allmänheten saknar ofta kunskap om kvinnors rättigheter. Det finns mycket få kvinnliga domare. Poliser anklagas ibland för sexuella trakasserier och uppges vara motvilliga att ta emot anmälningar om våldtäkt.

I januari 2021 förbjöd appellationsdomstolen i Lahore användandet av en föråldrad metod för att undersöka kvinnor och flickor som blivit utsatta för sexuellt våld. I slutet av 2021 antogs en federal lag mot våldtäkt, bland annat i syfte att skynda på rättsprocessen i våldtäktsmål. Våld i nära relationer ses ofta som en privat fråga och är inte kriminaliserat på federal nivå eller i Khyber Pakhtunkhwa. Punjab har stiftat mer progressiva lagar för kvinnors rättigheter och har en aktiv kvinnokommission, samt Pakistans enda domstol för könsbaserat våld.

Tvångsäktenskap är vanligt förekommande och arrangerade äktenskap och hemgift norm i alla samhällsklasser. Efter giftermål är kvinnan ofta helt utelämnad till sin make och hans familj. Kvinnor som vägrar att gifta sig med en av familjen utvald person får sällan hjälp av myndigheterna. Frånskilda kvinnor har låg status och riskerar att förlora vårdnaden om sina barn. Flickor tillåts gifta sig vid 16 års ålder, förutom i Sindh där åldersgränsen är 18 år även för kvinnor. Enligt Unicef gifter sig över 20 procent av alla flickor innan 18 år, men på landsbygden och särskilt i stamområdena är andelen avsevärt högre och åldrarna lägre.

Barnets rättigheter

Enligt Unicef är 45 procent av Pakistans befolkning under 18 år. Barnets rättigheter är svårt eftersatta. Viss ny lagstiftning för skydd av barn har stiftats, till exempel antogs en federal lag i mars 2020 som kriminaliserar barnmisshandel med livstids fängelse i straffskalan, men resurser och ramverk för tillämpning brister. Tusentals fall av övergrepp mot barn såsom våld, sexuellt utnyttjande, kidnappningar och barnäktenskap rapporteras årligen. Siffrorna lär vara högre och enligt barnrättsorganisationen *Sabil* anmäls sällan brott mot barn. Flickor är särskilt utsatta för sexuella övergrepp och barnprostitution förekommer. Varje år rapporteras om elever som skadats och ibland avlidit efter att ha utsatts för våld från sina lärare.

Enligt Pakistans kommission för mänskliga rättigheter (HRCP) arbetar flera miljoner barn under 14 år, vilket är minimiåldern för arbete förutom i Punjab där gränsen höjts till 15 år. *Society for the Protection of the Rights of the Child* bedömer att runt 1,5 miljoner barn lever på gatan. Nya officiella undersökningar saknas dock och siffrorna är inte helt tillförlitliga.

Undernäring och brist på rent vatten och sjukvård bidrar till att en stor del av dödsfallen bland barn under fem år orsakas av behandlingsbara sjukdomar, enligt WHO. Barn är liksom kvinnor särskilt utsatta i våldsdrabbade områden och vid naturkatastrofer. Åldersgränsen för deltagande i strid är 18 år. Det förekommer att militanta grupper rekryterar eller kidnappar barn för att använda dem som soldater eller för självmordsdåd.

Straffbarhetsåldern är tio år. Trots en ny ungdomsvårdsreform saknas särskilda anstalter för minderåriga interner. Majoriteten sitter häktade i vanliga fängelser, enligt HRCP. Hundratals kvinnliga interner har med sig sina småbarn i fängelser, där många drabbas av sjukdomar på grund av dålig sanitet.

Rättigheter för personer som tillhör nationella, etniska, språkliga och religiösa minoriteter samt urfolk

Enligt folkräkningen 2021 är över 4,5 miljoner av Pakistans dryga 220 miljoner invånare hinduer, cirka 4,1 miljoner är kristna och cirka 600 000 ahmadiyyier. Företrädare för minoriteterna menar dock ofta att officiella siffror underskattar deras antal. Av den muslimska majoriteten beräknas runt 20 procent vara shiamuslimer. Andra minoriteter är kalasher, sikher, ismaeliter, buddhister, parser, bahaier med flera. Religiösa minoriteter erkänns men deras rättigheter, inklusive rätten att utöva sin religion, skyddas inte tillräckligt i lag eller av myndigheter. Diskrimineringen av ahmadiyyier är institutionaliserad, med utbrett våld som till viss del tolereras av staten.

Majoriteten av de som åtalas och döms under Pakistans så kallade blasfemilag är sunni- och shiamuslimer, men ahmadiyyier, kristna och hinduer är kraftigt överrepresenterade. Situationen för personer som tillhör minoriteter har försämrats de senaste åren. Det förekommer att

personer som anklagas för hädelse mördas före rättegång, liksom allmänt våld kopplat till blasfemilagen.

Personer som tillhör icke-muslimska minoriteter, som kristna och hinduer, diskrimineras såväl i lag som socialt och ekonomiskt. De utsätts för bland annat tvångskonverteringar och våld från radikala grupper. Sekteristiskt våld mellan sunni- och shiamuslimer är vanligt. Bland annat har personer som tillhör Baluchistans hazara-befolkning utsatts för flera våldsamma attacker de senaste åren.

Hbtqi-personers åtnjutande av mänskliga rättigheter

Samkönade sexuella handlingar är olagliga och straffbara med fängelse, även om relativt få åtalas. Hbtqi-personer utsätts för regelmässig och omfattande diskriminering och håller därför ofta sin sexuella läggning och könsidentitet hemlig.

De traditionellt benämnda *bijras*, som bland annat utgörs av transpersoner, utsätts för diskriminering och lever ofta i utkanten av samhället och tvingas livnära sig på tiggeri, prostitution och underhållning, som att dansa på bröllop.

En lag från 2018 stadgar rätten att identifiera sig i enlighet med ett tredje kön i pass och andra officiella handlingar. Lagen stärker transpersoners rätt till sjukvård, utbildning och jobb samt rätten att rösta och ställa upp i val, men tillämpningen har hittills varit bristfällig.

Flyktingars och migranternas rättigheter

Pakistan har inte ratificerat FN:s flyktingkonvention eller antagit lagstiftning till skydd för asylsökande eller flyktingar. I praktiken samarbetar dock regeringen med UNHCR och Internationella migrationsorganisationen (IOM) om flyktingars och migranternas rättigheter.

De afghanska flyktingar som kommit till Pakistan sedan den sovjetiska interventionen 1979, och de därpå följande konflikterna i Afghanistan, utgör världens största flyktingpopulation som levt långvarigt i ett annat land. Runt 3,5 miljoner afghaner lever i Pakistan. Av dessa är över hälften registrerade som flyktingar med särskilda id-kort (*Proof of Registration*,

PoR) som möjliggör tillgång till vissa samhällstjänster. Sedan talibanernas maktövertagande i Afghanistan i augusti 2021 har över 300 000 nya afghanska flyktingar anlant till Pakistan.

Afghaner lever ofta en utsatt situation i Pakistan. Misstänksamhet och diskriminering från polis och myndigheters sida är vanligt. Majoriteten lever i lokalsamhällen i Khyber Pakhtunkhwa och Baluchistan med generell tillgång till skola och sjukvård, men nekas ofta andra samhällstjänster och formell anställning.

Rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Personer med funktionsnedsättning är utsatta och lever ofta undandömda med små möjligheter att integreras i samhället, särskilt vad gäller arbete, utbildning och sjukvård. Barn med funktionsnedsättning tas oftast om hand av sina föräldrar och har dålig tillgång till skolgång och hälsovård.

Enligt civilsamhällesorganisationer har cirka tio procent av befolkningen någon funktionsnedsättning, men enligt officiella siffror rör det sig om knappt två procent. Personer med funktionsnedsättning är underrepresenterade i röstlängden och valdeltagande, även om den nya vallagen ger rätt till poströstning eller assistans i vallokal. Arbetsgivare med mer än 100 anställda måste anställa minst två procent personer med funktionsnedsättning eller donera till en fond, men detta efterlevs sällan.

VII. Exempel på svenskt och internationellt arbete rörande mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i Pakistan

Regeringens demokratisatsning, som går ut på att Sverige i alla sammanhang ska stå upp för demokratiska principer, arbeta för att stärka demokratin och uttrycka kritik när den brister, genomförs också i Pakistan. Sverige har sedan flera år ett humanitärt stöd till Pakistan som 2021 uppgick till cirka 20 miljoner SEK. Sverige ger kärnstöd till flera FN-organ verksamma i Pakistan, bland annat WFP, UNDP, UN Women, UNHCR och Unicef.

EU har ett betydande utvecklingsamarbete i Pakistan på över 690 miljoner euro för 2022–2029. Pakistan omfattas av EU:s system för

handelslättnader GSP+ och förväntas tillämpa 27 internationella konventioner om bland annat mänskliga rättigheter. Utvecklingen övervakas kontinuerligt och rapporter om genomförandet lämnas till Europaparlamentet och rådet. GSP+ är viktigt för Pakistan och blir därför ett återkommande inslag vid dialoger med regeringsföreträdare. EU har vid flera tillfällen haft en dialog med Pakistans regering om mänskliga rättigheter. Bland annat har dödsstraff, tortyr, media och civilsamhällets utrymme samt kvinnors och personer som tillhör minoriteters rättigheter tagits upp.

Pakistan granskades i FN:s universella granskningsmekanism (UPR) 2017. Pakistan accepterade Sveriges rekommendationer att bland annat lagstifta mot våld i hemmet i alla provinser och stoppa straffrihet för brott mot journalister. Pakistan noterade Sveriges rekommendationer om att återinföra moratoriet mot dödsstraffet som ett steg mot avskaffande och förse Unesco med uppdaterad information om journalisters säkerhet.

VIII. RATIFICERING AV CENTRALA KONVENTIONER OM MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

Internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (*International Covenant on Civil and Political Rights, ICCPR*) ratificerades år 2010. Det fakultativa protokollet om enskild klagorätt och det fakultativa protokollet om avskaffandet av dödsstraffet är Pakistan inte part till.

Internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (*International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, ICESCR*) ratificerades år 2008. Det fakultativa protokollet om enskild klagorätt är Pakistan inte part till.

Internationella konventionen om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering (*International Convention on the Elimination of all forms of Racial Discrimination, ICERD*) ratificerades år 1966.

Konventionen om avskaffandet av all slags diskriminering mot kvinnor (*Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women*, CEDAW) ratificerades år 1996. Det fakultativa protokollet om enskild klagorätt är Pakistan inte part till.

Konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning (*Convention Against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment*, CAT) ratificerades år 2010. Det fakultativa protokollet om förebyggande av tortyr är Pakistan inte part till.

Konventionen om barnets rättigheter (*Convention on the Rights of the Child*, CRC) ratificerades år 1990. Det fakultativa protokollet om indragning av barn i väpnade konflikter och det fakultativa protokollet om försäljning av barn, barnprostitution och barnpornografi ratificerades år 2016 respektive år 2011.

Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (*Convention on the Rights of Persons with Disabilities*, CRPD) ratificerades år 2011.

Internationella konventionen till skydd för alla människor mot påtvingade försvinnanden (*International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearances*, ICED) är Pakistan inte part till.

1951 års konvention angående flyktingars rättsliga ställning (*Convention Relating to the Status of Refugees, 1951 Refugee Convention*) och det tillhörande protokollet är Pakistan inte part till.

Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen (*Rome Statute of the International Criminal Court*) är Pakistan inte part till.